

रात्रिरिति दिवाः । । तेषां सर्वेषु विष्णुषु सदा संक्रमते
हरः । विशेषादपरैः सर्वैः ख्याता सर्वं कथ्यते ।
माघमासस्य ज्येष्ठमासं चतुर्दशीं सुरेश्वर ! । अहं वा-
स्यामि भूमिषो रात्रौ नैव दिवा कवी । विष्णुषु च
समस्तेषु चक्षुषु स्थावरेषु च । प्रपूजयेत् सम्पदिच्छुः
सर्वपापविशुद्धये । तस्मां रात्रौ हि मे पुत्रां यः कार-
यति मानवः । मन्त्रैरेतेः सुरजैः । विषादसा स भ-
विष्यति । स्कन्दपुराणे “माघमासे तु या ज्येष्ठा फाल्-
गुनादौ चतुर्दशे । सा तु पुण्या तिथिर्नैवा सर्वपाप-
विनाशिनी । शान्तात्मा क्रोधहीनस्तु तपस्वी ज्ञानछ-
वकः । तस्मै देयमिदं देवि ! गुरुपादाहुते सदा ।
अन्यथा यो ददातीदं स दाता नरकं व्रजेत् । वर्षे वर्षे
महादेवि ! नरोगारी पतिव्रता । वीक्षयामि जगत्
सर्वं कीमां मत्तया प्रपूजयेत् । शिवमन्त्रैर्जपं कृत्वा
होममर्चनदीपनम् । आनरं शिवरात्र्यान्तु शिवं पश्येत्
समाहितः । स भक्तो नरो देवि ! शिवरात्रेरुपोषकः ।
गणत्वमन्त्रं दिव्यमन्त्रम् शिवशासनम् । सर्वं कृत्वा तु
भजते गोगान्धतवन्मवान् । एवं दादय वर्षाणि शिव-
रात्रेरुपोषकः । योमां जागरते रात्रिं मनुजः स्वर्ग-
माप्नुयात् । अकृत्वा मां न जानाति व्रतमेतदुदाकृतम् ।
शिवस्य पूजयित्वा यो जागर्ति च चतुर्दशीम् । मातः
पयोधरसं न पिबेत् च कदाचन । यदीच्छेन्नान्वान्
भोगान् दिवि देवसमः प्रमान् । आगमोक्तविधिं कृत्वा
प्राप्नोति सकलं फलम्” ।

शिवलिङ्गव्रतं शिवधर्मोत्तरे “शिवचन्द्रमतीयेन स्नाप्य लिङ्गं
विलेप्य च । शोतेर्विकसितैः पद्मैः संपूज्य प्रक्षिपत्य च ।
पङ्कजे विमले सोम्ये निष्छिद्रे पुञ्जिते चने” । सोम्ये रम्ये
“मध्ये कैसरजालस्य स्नाप्य लिङ्गं कमीयसम् । अङ्गुष्ठ-
मालं विधिवत् सर्वगन्धमयं शुभम् । स्नाप्य दक्षिण-
मूर्तौ तु विल्वपत्रैः समर्चयेत् । एवं वोऽर्चयेत् लिङ्गं
पद्मे गन्धमयं शुभम् । सर्वपापविनिष्टोक्तः शिवमेवाभि-
गच्छति । एतद्व्रतोत्तमं शुद्धं शिवलिङ्गं महाव्रतम् ।
भक्त्यै तं मया स्नातं न देयं यद्य कस्यचित्” ।

शिवव्रतं काभोत्तरे “व्यतः परं प्रवक्ष्यामि व्रतानान्तु यथा-
क्रमम् । अटस्यान्तु चतुर्दशीं पञ्चयोरुभयोक्तया । उ-
पोष्य संवतो भूत्वा त्रिविधेनान्तरात्मना । ततोऽपराह्णे
शुचिना विशेषान् पूजयेच्छिवम् । पूर्वोक्तेन विधानेन
जपयोगादिनाचरेत् । पूजयेत् परया भक्त्या गुरुवाक्

साधनादिकैः । ततस्तु पञ्चगव्यैश्च प्राशयेत्तु कुक्कुटम् ।
अमृतसोपसंस्पृश्य हविष्यान्नेन वर्त्तनम् । अनेन वि-
धिना यत्नाद् वाक्पणीवं व्रतं चरेत् । पिता पितामह-
स्यैव तथैव प्रपितामहः । वसन्ति शिवकोशेषु शिवव्रत-
प्रभावतः । एतच्छिवव्रतं नाम व्रतानामुत्तमोत्तमम्” ।
तत्रैवान्यत्र “पौषमासे तु सम्प्राप्ते पञ्चयोरुभयोः व्रतम् ।
चतुर्दश्यामष्टम्यां पौषमास्यामथापि वा । नित्यं
निर्वर्त्य विधिवत् ततः काश्यं समाचरेत् । विशेषपूजा
तत्रैव कर्तव्या शुद्धचेतसा । नैवेद्यं वाक्प्रसादं च
क्षीराज्यसंस्कृतम् । रश्मिस्थांस्तु वै विप्रान् भोजयेच्चैव
दक्षयेत् । वितर्त्तमानां प्रकृतिं यावदपि न निर्मिताम् ।
सष्टङ्गचुरबाङ्गूचकृतभूषान्तु कारयेत् । शिवाय तु
प्रदातव्या कपिबा गुरवे ततः । स्नानाङ्गनसमायुक्ता व्रत-
पुण्यमतः शृणु” । पञ्चमाध्यायम् “अनेन विधिना माघे
खड्गं पिष्टमयं शिवे । समर्थं च विधानेन चक्रवर्ति-
पदं कर्मेत् । फाल्गुने तु तथा चक्रं निवेद्य तत्पदं
कर्मेत् । चैत्रे शिवं पिष्टमयं निवेद्य च शिवायतः ।
स सुश्रुतिं ब्रह्महत्यां शिवकोकमवाप्नुयात् । वैशाखे
बाधि दण्डाय शिवस्याप्ये निवेदयेत् । ज्येष्ठार्धे पि-
ष्टकं काश्यं पूजान्ते तु निवेदयेत् । सुच्यते सर्वपापेभ्यो
रश्मिके महीयते । ज्येष्ठे पिष्टमयं खड्गं शिवाय
विनिवेदयेत् । सुच्यते तु कतप्लवाङ्गुलकोके तु गच्छति ।
आषाढे पिष्टजं पालं शिवाय विनिवेदयेत् । सुच्यते
दुष्कृतेः सर्वैरिह जन्मानि सञ्चितैः । ध्वजं पिष्टमयं
यस्तु शिवस्याप्ये निवेदयेत् । आश्विने तु विधानेन सोऽ-
ज्यं भोजमाप्नुयात् । माघे भाद्रपदे यस्तु गदां पिष्टमयीं
ददेत् । निधीयतं स सम्प्राप्य शिवकोके महीयते ।
माघि चान्नयुजे मूलं दत्त्वा पिष्टसम्भवम् । शिवाय
पुरतो देयं भूषणहत्यां व्यपोहति । कार्तिके तु गदा-
चक्रं शिवस्याप्ये निवेदयेत् । सप्तजन्मकृतं पापं दह-
त्यग्निरिवेक्ष्यतम् । माघे वै मार्गशीर्षे तु कनकं पिष्ट-
सम्भवम् । शिवाय विधिना देयं सर्वैर्ज्यं मवाप्नुयात् ।
सर्वपापैश्चैव नक्तन्तु व्रतानां कीर्त्तितं मया । नित्यपूजान्तु
निर्वर्त्य काश्यपूजान्तु कारयेत्” । तत्रैवान्यत्र “अथ वै
मार्गशीर्षे तु यस्तु पिष्टमयं ददेत् । शिवं सम्पूज्य
विधिवत् सूर्य्यकोके महीयते । दिव्यं पद्मसङ्कलन्तु
तदन्ते स्नायुहीपतिः । पौषे पिष्टमयीं दन्ती शिवस्याप्ये
निवेदयेत् । लिःसप्तजन्मसङ्कलन्तु शिवकोके महीयते ।